

Yanvarın 5-də yerli televiziyalara müsahibəsində Prezident İlham Əliyevin ifadə etdiyi kimi, 2025-ci il Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində dönüş dövrü hesab oluna bilər. Əlbəttə ki, bu status-kvonun təməlinə Azərbaycanın hərbi-siyasi zəfərləri nəticəsində yaranan yeni reallıq dayanır. Məlumdur ki, yeni reallıqlara qədər bir sıra güclər, o cümlədən də ABŞ maraqlarını bərabərhüquqlu əsaslarla yox, daha çox müəyyən rıçaqlar əldə edərək təzyiq göstərməklə təmin etməyə çalışırdı və 907-ci düzəliş də məhz bu kursun davamı hesab oluna bilərdi.

Milli Məclisin deputatı Bəhruz Məhərrəmov "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, 1992-ci ilin oktyabrında Cozef Bayden başda olmaqla, bir qrup senator, o cümlədən ABŞ Dövlət Departamentinin ayrı-ayrı rəsmiləri öz maraqlarını, daha doğrusu, erməni lobbisindən qaynaqlanan mizd maraqlarını üstün tutaraq 907-ci düzəlişi qəbul etmişdilər və sonrakı dövrdə də məhz bu düzəliş ABŞ və Azərbaycan arasında münasibətlərin inkişafında ciddi əngəl yaratmışdır: "Düzdür, ötən dövr ərzində bizim kifayət qədər uğurlu əməkdaşlıq tariximiz olub. ABŞ və Azərbaycan təhlükəsizlik, müdafiə, enerji, kommunikasiya sahələrində ciddi uğurlarla müşahidə olunan əməkdaşlıq ediblər, lakin 907-ci düzəlişin qüvvədə olması ABŞ-nin bu bölgədə səmimi əməkdaşlıq mühitində maraqlı olmasının özünü şübhə altına alıb. Ötən dövr ərzində nə qədər ki Azərbaycan ABŞ ilə təhlükəsizlik konfigurasiyasının vacib elementi kimi çıxış etdiyi, məsələn, Əfqanıstanda, o cümlədən daha öncə Kosovoda və sairə dünyanın müxtəlif bölgələrində beynəlxalq sülh yaratma missiyalarında iştirak etdiyi zamanlarda ABŞ-nin prezidentləri hər il 907-ci düzəlişin qüvvəsini həmin il üçün ləğv edirdi. Lakin ABŞ qüvvələri Əfqanıstandan çıxdıqdan sonra Bayden beynəlxalq təcrübəyə uyğun olmayan və heç bir siyasətçiyə yaraşmayan formada ikili standartları rəhbər tutaraq həmin aktın qüvvəsini dayandırmadı və bununla da, əslində, hələ də erməni lobbisinin təsiri altında olduğunu birmənalı şəkildə göstərdi. Sonrakı dövrdə də Bayden komandasının digər addımları nəticə etibarilə Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin sıfırlanmasına gətirib çıxarmışdı. Dövlət başçımızın "Əl Ərəbiyyə" telekanalına müsahibəsində də ifadə etdiyi kimi, "907-ci düzəliş 2001-ci ildə dayandırıldı. Niyə? Çünki onların Əfqanıstanda bizə ehtiyacları var idi. Onlara səmami, dənizimiz lazım idi. Onlara dəmir yolu lazım idi. Biz Amerika logistikasına və daşımalara çox mühüm dəstək verdik. Beləliklə, Bayden Əfqanıstandan qaçan kimi bizə yenidən sanksiya tətbiq etdilər. Axı necə belə nankor olmaq olar?! Beləliklə, onların haqqında nə düşünə bilərdik? Biz onlarla bütün əlaqələri kəsdik. Bayden administrasiyası ilə əlaqələr sıfıra enmişdi".

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizin özünün ən qüdrətli dönməsinə qədəm qoyduğunu qeyd edən deputat deyib ki, siyasi və iqtisadi müstəqilliyi, o cümlədən milli iradə tərəfindən idarə olunması Azərbaycan Respublikasına müasir reallıqları sağlam formada dəyərləndirməyə imkan verir və müstəqilliyini, ərəzi bütövlüyünü, konstitusiyası quruluşunu, xalqın və ölkənin milli maraqlarını daxili və xarici təhdidlərdən qorumağa yönəlmiş siyasətinin məqsəd, prinsip və yanaşmalarını bütün rakurslardan müəyyənləşdirə bilib. Azərbaycan hər zaman bu strateji problemin həllini güclü olmaqla, eyni zamanda əməkdaşlıq və dialoq mühitində inamında görüb. Təsədüfi deyil ki, dövlətimiz ümumbəşəri dəyərlərə sadıq olaraq dünya xalqları ilə dostluq, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamağı və bu məqsədlə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməyi altı konstitusional niyyətdən biri kimi müəyyən edib. Eyni zamanda bizim milli maraqların Azərbaycan xalqının fundamental dəyər və məqsədlərini, habelə insan, cəmiyyət və dövlətin tərəqqisini təmin edən siyasi, iqtisadi, sosial və digər tələbatların məcmusundan ibarət olmaqla bərabər, həm də hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq hüquq normalarında nəzərdə tutulan prinsipləri ehtiva etməsi, başqa dövlətlərlə münasibətlərini məhz bu prinsiplər əsasında qurması, ölkəmizin başqa

907-ci düzəlişin ləğvi ABŞ-Azərbaycan münasibətlərini sağlamlaşdırı bilər

dövlətlərin müstəqilliyinə qəsd vasitəsi kimi və beynəlxalq münasibətlərin həlli üsulu kimi müharibəni rədd etməsi, beynəlxalq öhdəlikləri yerinə yetirmək, qlobal və regional təhlükəsizlik və sabitliyə töhfə vermək üçün dəyərlərini bölüşdürü beynəlxalq təşkilatlarla inteqrasiyaya yönəlmiş əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi kimi hədəflərimizin səmimiyyətinə şübhə yaratmır. "Belə bir şəraitdə 907-ci düzəlişin maliyyə yardımı və yaxud hər hansısa yardım formasında mahiyyəti Azərbaycan üçün o qədər də əhəmiyyətli deyil. Azərbaycanda iqtisadiyyat Nazirliyinin vətəndaşlara geri qaytarıldığı illik ƏDV-lərin miqdarı 907-ci düzəliş çərçivəsində Azərbaycanca ediləcək bütün yardımlardan çoxdur. Əsas olan ABŞ-nin bizə münasibətdə davranışdır. Keçmiş Ağ Ev rəhbəri Co Baydenin həmmüəlliflərindən olduğu "Azadlığa Dəstək Aktı"na 907-ci düzəliş müstəqilliyinin ilk illərində ağır maliyyə böhranı yaşayan Azərbaycan üçün ciddi iqtisadi zərbə hesab oluna bilərdi. Digər tərəfdən, Azərbaycanı Ermənistanı blokada saxlamaqda ittiham edən sənədin məzmunu özlüyündə ədalətsiz xarakter daşıyırdı və ölkəmizin qlobal miqyasda mövqelərinə zərbə hesab olunurdu. Lakin Azərbaycanın hərbi-siyasi qələbələrini və vəziyyəti köklü sürətdə dəyişməsi, o cümlədən siyasi və iqtisadi müstəqilliyini təməlli formada möhkəmləndirməsi digər rıçaqlar kimi 907-ci düzəlişi də təsirsiz aləmə çevirdi. Nəticə etibarilə, bu gün Azərbaycan dövlətinin 907-ci düzəlişin qüvvədə olacağı təqdirdə daxil olacaq maliyyə yardımlarına faktiki ehtiyacı yoxdur, lakin Azərbaycan və Ermənistan arasında kommunikasiyalar, blokadanın tədricən aradan qalxması, Ermənistan Qazaxıstandan və Rusiyadan buğdanın daşınması, eləcə də Azərbaycan benzininin bu ölkəyə ixracı fonunda ədalətsiz şəkildə hələ də Azərbaycanı Ermənistanı blokada saxlamaqda ittiham etmək qəbul edilməzdir və ilk növbədə, Vaşinqtonun özünün imici üçün zərərdir", - deyir B.Məhərrəmov əlavə edib.

Deputat vurğulayıb ki, Donald Trampın 4 il sonra yenidən hakimiyyətə qayıtması nəinki ABŞ, bütövlükdə dünyada geosiyasi proseslərə kökdən təsir edəcək yeni bir mərhələnin başlanması üçün əsaslarla mü-

şahidə olunmaqdadır. Sələfindən fərqli olaraq Donald Tramp daha mühafizəkardır, dünyaya daha realistik nöqteyi-nəzərdən yanaşır və ABŞ maraqlarını demokratlar iqtidarı dövründə olduğu kimi, Soros maraqlarına tabe etdirməyib: "Bayden administrasiyası dövründə ABŞ qlobalçılıq kursuna önəm verib, Soros ideologiyasına milli maraqların təmini üsulu kimi baxıb. Eyni zamanda demokratların ənanəsinə uyğun olaraq Bayden hakimiyyəti insan haqları, demokratiya və digər ümumbəşəri dəyərlərə Soros ideologiyasının təcavüzkar niyyətlərinin həyata keçirilməsi üçün bir vasitə kimi yanaşmış, adicəkilən meyarlardan istifadə edərək digər ölkələrin daxili işlərinə qarışılmasında ehtiva olunan təcavüzkar və təcavüzkar davranışları xüsusilə gücləndirib. Nəticədə ABŞ özünün xarici siyasət kursunu dünyanın bir çox bölgələrində dalana dirəmiş və ən azı son 100 ildə ən ciddi mövqə itkiləri ilə üz-üzə qalmışdır. Nəticədə əgər ABŞ əvvəllər hətta təcavüzkar mahiyyət daşısa belə, proseslərdə qalıb kimi görünərsə də, demokratların, konkret olaraq Bayden-Blinken iqtidarının dövründə Vaşinqton dünyanın bir çox coğrafiyalarında, məsələn Yaxın Şərqdə, Ukraynada, eləcə də Mərkəzi Amerikada bu mövqeyini itirərək daha çox uğursuz katalizator kimi görünməyə başlamışdır. Bundan başqa, demokratların son iqtidarı dönmədən vətəndaş cəmiyyəti institutları və media, o cümlədən yeni nəsil informasiya resursları tam mənada dövlətin əsarətindəki alətlər kimi çıxış edib, dünyaya demokratiyadan və azadlıqlardan dərəcə keçmək iddiasında olan ABŞ diktator xarakterli media maqnatı kimi görünməyə başlayıb. Habelə demokratlar özlərinin iqtidarlarının gücünü fikir və söz azadlığının boğulmasına yönəlmiş, hətta ABŞ-nin Baydendən əvvəlki prezidenti Trampın fiziki məhvindən imicinin korlanması və cəmiyyətə cinayətkar kimi təqdim olunmasına qədər fəaliyyətlərdən, bu istiqamətdə məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanlarının güc və imkanlarından istifadə edilməsindən belə çəkinməmişdilər".

B.Məhərrəmov vurğulayıb ki, Bayden administrasiyası dövründə Azərbaycan-ABŞ münasibətləri öz tarixinin ən pis dövrünə qədəm qoymuş, ölkəmiz davamlı şəkildə Vaşingtonun qərəz və böhtan kampaniyası ilə üz-üzə qalmış, dövlətimizin iqtisadi-siyasi qüdrətinin, müdafiə qabiliyyətinin azaldılmasına yönəlmiş çoxşaxəli təcavüzkar davranışlara şahidlik etmişik. Prezidentin hələ 2025-ci il yanvarın 7-də yerli televiziyalara verdiyi müsahibəsində səsləndirdiyi kimi, Bayden administrasiyası dövründə bir qayda olaraq Azərbaycanla münasibətlərinə Ermənistan prizmasından, eyni zamanda ABŞ-Ermənistan

tan münasibətlərinə isə Azərbaycan prizmasından baxaraq qeyri-adekvat xarici siyasət kursu həyata keçirib. Nəticə isə ilk növbədə elə ABŞ üçün ürəkəçən olmayıb, Vaşinqton Cənubi Qafqazda Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşması istiqamətində proses başda olmaqla, bir çox məsələlərdən kənarda qalıb, Cənubi Qafqazda ciddi maraq itkisi ilə üzləşib. Ölkəmizin rəhbərinin ötən il yanvarın 22-də Davosda ABŞ-nin Xristian Liderlər Konqresinin rəhbəri Conni Mur ilə görüşündə qeyd etdiyi fikirlər də məhz bu situasiyanın şərhidir. Bu tip davranışlar, əslində, Bayden administrasiyasının etibarsız tərəfdaş olmasının təzahürü idi. "Dövlət başçımızın da qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan ABŞ ilə birlikdə beynəlxalq təhlükəsizlik tədbirlərinin İraqda və Əfqanıstanda iştirakçısı olan zaman 907-ci düzəlişin qüvvəsini dayandıran demokratlar həmin bölgələr üzrə fəaliyyətlərini dayandırdıqdan sonra Azərbaycanla da nankorcasına tərəfdaşlığa yenidən baxmış və uğursuz konfigurasiyanın formalaşmasına səbəb olmuşlar. Bakı hələ seçkilərdən öncə açıq formada büruzə verirdi ki, yenidən hakimiyyətə qayıdacağı halda Trampın administrasiyasından gözləntiləri böyükdür. Təbii ki, Azərbaycan üçün hansısa beynəlxalq subyektin patronajlığına ehtiyac yoxdur. Biz beynəlxalq hüququn ümumtanının prinsiplərinin rəhbər tutulduğu və milli maraqların uzlaşdırıldığı bir münasibətin qurulmasında maraqlıyıq və haqlı olaraq hesab edirik ki, Sorosun çetiri altında olan demokratlardan fərqli olaraq Tramp iqtidarı bu prosesdə fərqli davranacaq. Həqiqətən də, hadisələrin gedişatı göstərdi ki, rəsmi Bakı proqnozlarında yanlışdır", - deyir deputat bildirib.

Bəhruz Məhərrəmov Prezident İlham Əliyevin amerikalı həmkarı Donald Trampın dövləti ilə ötən ilin avqustunda ABŞ-yə işgüzar səfəri çərçivəsində ölkələrimiz arasında bir sıra sənədlərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında strateji tərəfdaşlığı hədəfləyən Anlaşma Memorandumunun imzalandığını xatırladaraq, qeyd edib ki, memorandumda münasibətlərimizin yeni mərhələsi üçün normativ bazis rolunu oynayacaq Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması və tərəflərin razılaşmasına əsasən, bu prosesin Bakı və Vaşinqton arasında Strateji İşçi Qrupuna həvalə edilməsi nəzərdə tutulur. Yəni indiki məqamda yaradılan Strateji İşçi Qrupunun əsas hədəfi Azərbaycan və ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması olacaq. Bu isə öz növbəsində Vaşinqton və Bakı arasında münasibətlərin, demək olar ki, bütün sferalarını əhatələyir, xüsusən Bayden

administrasiyası dönməsinə sıfırlanmış əlaqələrin yenidən canlandırılması və strateji səviyyəyə yüksəldilməsi üçün perspektivlər araşdırılacaq. Strateji İşçi Qrupunun yaradılmasının digər önəmi isə ondan ibarətdir ki, ABŞ Cənubi Qafqazın aparıcı dövləti ilə münasibətlərini Azərbaycanın işğal və təcavüzə son qoyan böyük Zəfəri sonrası yaranan yeni hərbi-siyasi konfigurasiyaya uyğun şəkildə yenidən nizamlayacaq. Bu isə Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqların qəbul edilməsi və Amerika kimi böyük strateji gücün öz maraqlarını bu formata uyğunlaşdırması baxımından Bakının geosiyasi qələbəsidir.

Deputat deyib ki, Azərbaycan Avro-Atlantik strukturlarla tərəfdaşlığı bütövlükdə Avro-Atlantik məkanda ümumi təhlükəsizliyə, iqtisadi inkişafa və demokratiyaya dəstək verəcək vasitə kimi görür: "Bu çərçivədə ölkəmiz hər zaman ABŞ ilə tərəfdaşlığa böyük perspektivə malik istiqamət kimi baxıb və antiterror koalisiyasında, beynəlxalq terrorizm, separatçılıq, kütləvi qırğın silahlarının yayılması-nın qarşısının alınması, transmilli mü-

təşəkkil cinayətkarlıq, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, korrupsiya, qanunsuz silah və insan alveri kimi qlobal çağırış və təhdidlərə qarşı mübarizə məsələlərində, iktərəfli münasibətlər səviyyəsində isə siyasi, hərbi, iqtisadi, enerji təhlükəsizliyi sahələrində, ölkəmizdə demokratik islahatların aparılması istiqamətində uğurla əməkdaşlıq edib. Ötən dövr kifayət qədər mürəkkəb tarixi inkişaf yolu keçmiş ABŞ-Azərbaycan münasibətlərini təhlil etsək, əminliklə deyə bilərik ki, bu gün Azərbaycanın artıq yeni reallıqlar yaratdığı bir şəraitdə ABŞ Prezidenti Donald Trampın məsələyə daha pragmatik yanaşması, bu bölgədə bərabərhüquqlu tərəfdaşlıqda maraqlı olduğunu göstərməsi nəticə etibarilə 907-ci düzəlişin tam ləğvi ilə bağlı məsələnin zərurətini gündəmə gətirib. Xüsusən ABŞ-nin Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqları qəbul etdiyini, həmçinin bu reallıqlarda öz maraqlarını təmin etmək üçün bərabər tərəf kimi, özünə bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi Azərbaycanı seçdiyini məhz ABŞ liderinin son ritorikasına istinadən görə bilirək".

O bildirib ki, ABŞ-nin hazırkı administrasiyası Bakı ilə eyni mövqeyi bölüşür. 907-ci düzəliş qəbul edilərkən nə ABŞ-nin milli, nə də dövlətçilik maraqları nəzərə alınmış. 2025-ci ilin avqust ayında Ağ Evdə görüş zamanı Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Donald Trampın 907-ci düzəlişin birdəfəlik ləğvinə dair simvolik sənədi imzalaması özlüyündə məhz bu mövqenin göstəricisidir. Lakin məlumdur ki, ABŞ qanunvericiliyinə görə Senatın qəbul etdiyi sənəd məhz Senatda ləğv edilə bilər. "Bu mənada, dövlət başçımızın da ifadə etdiyi kimi, hazırda biz ABŞ Senatının sağlam mövqə nümayiş etdirərək 907-ci düzəlişin tam şəkildə ləğv edilməsinə qərar verəcəyini gözləyirik. Artıq hər kəs, o cümlədən ABŞ üçün aydındır ki, Azərbaycan müstəqilliyini yeni əldə etmiş, işğala, təcavüzə məruz qalmış və üzərində təsir formalaşdırıla biləcək dövlət deyil. Bu mənada, Azərbaycanla münasibətlərdə dikto dili ilə danışmağa hüquqi bazis yaranan heç bir sənədin perspektivi yoxdur. İndiki halda isə özünün inkişafının tam yeni mərhələsinə qədəm qoyan ABŞ-Azərbaycan münasibətləri qarşısında əngəl kimi çıxış edən 907-ci düzəlişin ən qısa zamanda aradan qaldırılacağına böyük ümidlərin olduğunu demək üçün ciddi əsaslar var. Təbii ki, 907-ci düzəlişin ləğvi Azərbaycan üçün xüsusi olaraq iqtisadi nəşə vəd etmir, amma bizim üçün əsas olan ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin sağlam, qərəzsiz əsaslarla qurulmasıdır".

Əsmər QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"